

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eestimaa Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 6

Juuni 1932. a.

VIII aastakäik

Tellimise hind postiga:	Ilmub kord kuus.	Kuulutuste hinnad:
aastas . . . 100 senti	Talitusjatoim.: Tallinn, Lai tän. 38, k. 4 Telefon 448-35.	1 lhk. kr. 20.—
6 kuu peale. 55 "	Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutised.	1/2 " " 10.—
1 " " " 10 "	Üksiknumber 10 senti.	1/4—6.— ja 1/8 lhk. „ 3.—
Välismaale aastas 150 s.		Teksti ees — 50% kallim

SISU: 1) Rohkem päikesevalgust ja puhast õhku — *Dr. M. Püüman.* 2) Suguhaiguste vastu võitlemisest — *Dr. med P. Hansen.* 3) Tööliste tervishoiust — *Dr. H. Jürgenson.* 4) Tööliste elu ja tervise kaitses puutõstuses — *O. Vahtra.* 5) Tööliste ja teenijad vajavad suvepuhkust — *A. Linnomägi.* 6) Mida peab teadma hammaste tervishoiust — *Dr. Lang.* 7) Riietus tervishoidlikult seisukohalt — *Dr. H. Jürgenson.* 8) Jugoslaavia sotsiaalseadustest — *A. Offenbach.* 9) Poola sotsiaalkindlustusest — *A. Offenbach.* 10) Puhasta ka ostetud riiet. 11) Haigekassades olgu korralik raamatupidamine. 12) E. Haigekassade Liidu teateid. 13) Tartu üldhaigekassa suvekolonii. 14) Haigekassade tegevusest. 15) Sotsiaalkindlustusest välismail. 16) Surma lõikus.

Rohkem päikesevalgust ja õhku.

Dr. M. Püümann.

Peale pikka talve, kus palju kehve- maid elanikke on sunnitud poolpimedates, rōsketes, külmades korterites elama, korterites, mis tihtipeale keldrikorral asuvad ja igasuguste nakkushaiguste idudega küllastatud — tuleb viimaks võrdlemisi lühike päikesekeüllane kevade ja suvi. See on aeg, kus igaüks peab katsuma oma halbades korterites tekkinud haigusi parandada ja suve tervise kosutamiseks igakülgsest ärakasutama.

Kui päikesevalgus ja puhas õhk meile kõigile väga tähtis on, siis omab ta isäralise tähtsuse nii väikeste kui ka koolialiste laste juures ja sellepärast peab katsuma, et just lapsed igasuguses vanaduses kevadel ja suvel võimalikult rohkem päikese ja puhta õhu käes viibiks. Meie teame ju kõik, kui kahvatud ja koltunud on taimed, mis keldrites, päikesest eemal on üleskasvanud; niisama kahvatanud ja verevaesed on ka lapsed, kes on sunnitud viletsates, halvaõhulistes korterites elama.

Kõik elav loodus, nii taime- kui loomariik ühes inimesega, ei saa olla ilma päikesevalguseta. Päikesevalgus ei mõjuta mitte üksi hingamist — gaaside

vahetust, vaid temal on suur mõju ka ainetevahetusele: taimekasv, õitsemine ja lõpuks viljavalmimine sünnib päikesevalguse käes palju intensiivsemalt ja täielikumalt kui ilma päikesevalguseta; samuti avaldab päikesevalgus suurt mõju loomade ja inimese siseorganitele: maks, kopsud, neerud, põrn muutuvad vererikkamaks, punaste vereliblede arv kasvab palju suuremaks ja lõpuks ei jäta päikesevalgus oma mõju avaldamata ka üldisele keha ja kontide kasvule. Inglisehaigus (rachitis) tuleb viletsates, pimedates korterites elavate laste juures palju sagedamini ette, kui päikesekeüllastes korterites elavate laste juures. Ka luutiisikuse arstimise juures on päikesevalgusel väga suur mõju.

Peale selle avaldab päikesevalgus otse hävitavat mõju igasugustele haigustsünnitavatele pisilastele — neid võrdlemisi lühikese aja jooksul surmates. Isegi meie kurjema vaenlase, tiisikusehaiguse pisilasi surmavad päikesekiired juba poole kuni ühe tunni jooksul. Samuti sünnib ka kõigi teiste haiguste tekita- jatega — pisilastega ükskõik kus kohal nad ka ei asuks — kas maapinnal, tol-

mus, tubades, vees või riidel; sellepärast peab päikesevalguse peale ka kui puhastava, desinfitseeriva aine peale vaatama, mida meie täiesti tasuta saame ja mida meie igakülselt ärakasutame peame.

Nagu kõigest sellest näha, on päikesevalgusel väga suur ja mitmekülgne mõju ja sellepärast peab igaüks lühikest suveaega oma keha tervise kosutamiseks ja karastamiseks ärakasutama.

Kuid liig pikaldasel päikese käes viibimisel ja päikesevannide võtmisel on ka omad varjuküljed olemas: nagu iga arstirohi, kui teda korruga palju sisse võetakse, võib inimese organismile kasu asemel kahju tuua, niisama kahjulikult võib ka päikesevalgus organismi peale mõjuda, kui siin alguses kohe liialdatakse, alguses kohe liig kaua paljalt päikese käes ollakse.

Niisugustel juhtudel ei teki mitte üksi peavalud ja palavik, mis mõne tunni järele võivad jälle ära kaduda, vaid nahk läheb punaseks, tursub üles, tekivad põletishaavad, mis väga valusad ja väga pikaldaselt paranevad. Raske- mail juhuseil võib isegi soojuse löök tekkida, mis juba elule hädaohtlikuks võib osutada.

Nagu teada, seisab päikesevalgus mitmevärvilistest kiirtest koos; päikesevalgust võib lahutada kolmekandiline klaasprisma, niisama võivad päikesevalgust lahutada ka vihmatilgad, mida meie ka vikerkaari näol näeme. Värvilised kiired, millest päikesevalgus koosneb, ei avalda organismi peale mitte ühesugust mõju; sellekohased katsed on näidanud, et kõige intensiivsemalt organismi peale mõjuvad n. n. ultraviolettkiired, mis klaasprismaga lahutamisel väljaspool violett värvi seisavad ja mida meie palja silmaga ei näe. Kui ultraviolettkiired kauemat aega paljale nahale paistavad, siis tungivad nad nahast läbi sügavamatesse kudedesse ja hakkavad seal oma hävitavat mõju kudedele ja rakukestele avaldama. Violettkiirte mõju, mida meie lahutamisel klaasprismaga ka palja silmaga näeme, on palju nõrgem ultraviolettkiirtest ja nad võivad ainult siis halvasti mõjuda, kui neid liig kaua aega lastakse naha peale paista; teised värvilised kiired

päikesevalguses mõjuvad enam-vähem kosutavalt organismile.

Silmaspidades ultraviolettkiirte kahjulikku mõju organismile, ongi vaja teatavat ettevaatust päikese käes olles või päikesevanne võttes.

Kuid organismil on ka oma kaitseabinõud olemas, mis takistavad kiirtele liig sügavasse kudedesse tungimast: see on n. n. nahapigment — pruun värvilus, mille tekkimine nahale mõni päev aega võtab. Mida tugevamini nahk pigmenteerub, seda vähem võivad sealt ultraviolettkiired läbi tungida ja organismile kahju tuua.

Naha pigmenteerumine või päevitamine, nagu tähendatud, võtab mõni päev aega: ühe inimese juures sünnib see kiirelt, teise juures aeglaselt; üldiselt päevitavad täiesti terved inimesed palju rutemini kui haiglased või inimesed, kes mõnda rasket haigust läbi põdenud; niisama päevitavad ka veri-vaesed pikkamööda.

Kõigest sellest peab järeldama päikese käes olemisel või päikesevannide võtmisel; nagu eelpool tähendatud, mõjub päikesevalgus kosutavalt organismile, kuid teda tarvitatakse ka paljude haiguste ravimiseks; kuid siinkohal peab kohe allakriipsutama, et *kopsutiisikuse*, südame ja ka teiste haiguste juures — iseäranis veel siis, kui need *raske- mail* kujul olemas, ei tohi päikesevanne ilma arsti käest nõu küsimata võtta.

Mis puutub päikesevannide võtmisse, siis peab siin aegamööda toimima: alguses on isegi hea — kui paar päeva aluspesus õhu ja päikese käes ollakse ja peale selle, kui keha enam-vähem harjunud — hakatakse päikesevanne alasti võtma.

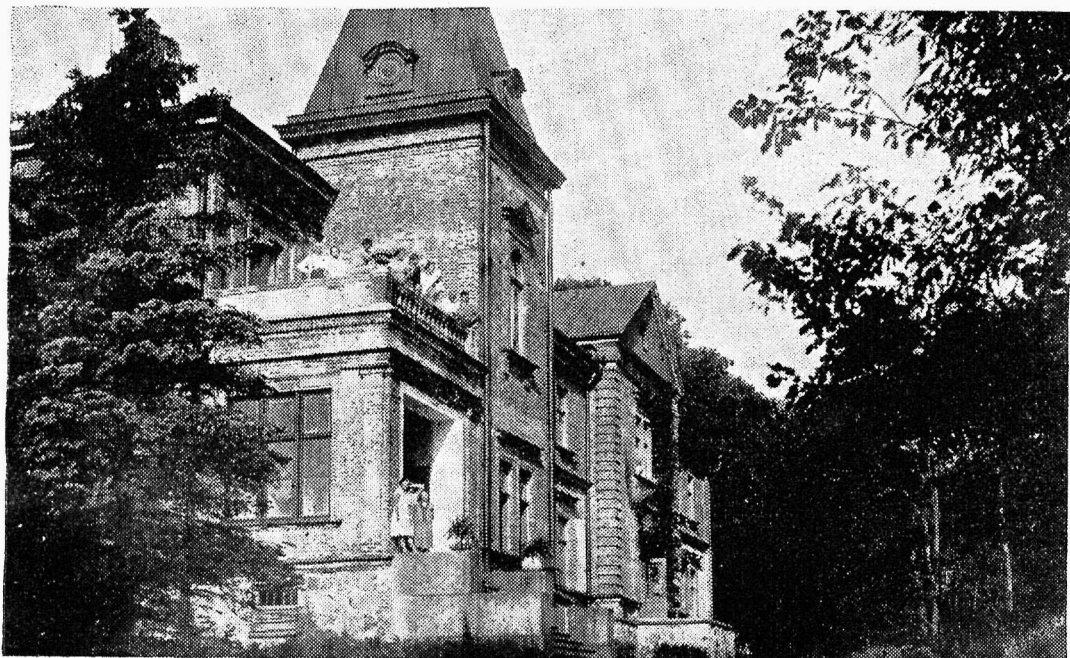
Esimesel päeval võiks täiskasvanud täiesti alasti ainult 10—20 min. päikese käes olla — mitte lamades, vaid edasi-tagasi käies; nii on üks ja teine pool kordamisi päikese poole pööratud; nahk saab päikesevalgusega ärritatud ja selle tagajärjel algab värvilus tekkimine — naha pigmenteerumine.

Järgmisel päeval võib päikese käes alasti juba pool tundi viibida — niisamuti edasi-tagasi käies, nagu eelmisel päevalgi; igal järgmisel päeval võib

¼ tundi juurde lisada, kui nahk mitte liiga punetama ja ühes sellega ka valutama ei hakka. Ka edasi-tagasi käimise juures võib nahk siiski valutama hakata — peamiselt õlgadel ja ülemise osa seljal, sellepärast ei ole ülearune neid kohti vahetevahel päikesevannide võtmisel kerge riidega katta või vaseliiniga võida. Kui kõige ettevaatuse abinõude peale vaatamata päikesevannide võtja peavalu või isesugust roidumust

peab väga ettevaatlik olema, sellepärast, et väikese lapse nahk on väga õrn ja päikesevalgus võib siin palju rutiini halvasti mõjuda kui täiskasvanute juures.

Kui ilmad pilves ja sajab, siis võib õhuvanne võtta väljas ehk toas: õhuvannid mõjuvad niisamuti karastavalt organismile. Külmadel ilmadel võib õhuvannide võtmisel aluspesu selga jääda.

Tartu Üldhaigekassa Uderna suvekolonii.

tunneb, siis on kõigeparem päikesevannide võtmisest loobuda ja päikese käes kas kergelt riidetult või aluspesus olla. Iseäranis ettevaatlikud peavad need isikud olema, kes üldse ei päevita ehk kui päevitavad, siis väga vähe. Kellel aga nahk korralikult pigmenteerub, kes päev-päevalt pruunemaks läheb, see võib lõpuks alasti terve päeva päikese käes viibida.

Väikestel lastel on päikese käes viibimine kõige parem, kui nende keha kerge valge riidega — särgiga — kaetud ja käed ja jalad (sääred ja reied) paljad on. Neid võib ju mõneks minutiks ka täiesti alasti võtta, kuid siin

Nii päikese- kui õhuvanne võib igalpool võtta: mere, jõgede, järvede ääres, aias, metsas j.n.e.; vannide võtmisega käigu käsikäes võimlemine, mängud ja kergesport (jooksud, hüpped, oda- ja kettaheitel j.n.e.) ja lõpuks — kui vesi lähedal — *karastav ujumine*. Kus ujuda ei saa — võib keha poolleige veega üle loputada.

Kel vähegi võimalik, peaks katsuma vähemalt 3—4 nädalat suve jooksul harilikust tööst puhata ja oma tervist kotsutada igasuguste kehaliste harjutustega ja päikese- ja õhuvannide võtmisega. See aitaks haigustest, mis organismis pika talve jooksul tekkinud, lahti

saada ja uut jõudu, vastupanu ja energiat koguda eeltulevaks talviseks tööajaks. Iseäranis tähtis oleks, et kõik lapsed — nii noored, kui kooliealised — võiksid suve mööda saata kas lastesuvekoloniides ehk mujal maal tuttavate ja

sugulaste juures. *Puhas õhk, päikesevalgus, kosutav toit, kehalised harjutused* — on parimaid abinõusid organismi kosutada, karastada ja teda vastupidavaks teha igasuguste haiguste vastu.

Suguhaiguste vastu võitlemisest.

Ravi ja profülaktika.

Haigekassade osa suguhaiguste vastu võitlemisel.

Dr. med. P. Hansen.

II.

Selgitustööd enda liigete keskel suguhaiguste hädaohu kohta — võib haigekassadele soojalt soovitada ja sellest on kasu. Haigekassade ülesanne on mitte ainult ravida, vaid ka haigusi ära hoida.

Suur tähtsus suguhaiguste vähendamisel on ka *isiklisel ärahoidmisel*, s. o. *profülaksisel*. Isiklise profülaksise häid tagajärgi kinnitavad selgelt statistilised andmed sõjavägedest. Siin on jälle võitluse võimalus suguhaiguste vastu, mida haigekassad suure eduga võiks kasutada. Võidakse ju küll etteheiteid teha, et sel teel teadlikult soovitataks ja õpetatakse sugulist lohakust, kõlvatust. Saadav kasu on aga niivõrd suur, et sarnased kaalutlused ei tule arvessegi.

Profülaktilisi vahendeid tuleb võimalikult ruttu pärast ühtimist tarvitada. Mõnda nendest on soovitav isegi enne läbikäimist tarvitada. Muidugi mõista absoluutset kaitset profülaktilised vahendid nakkuse vastu ei paku, aga suur osa nakkusi jääb ära.

Isiklisel nakkuse ärahoidmisel tuleks järgmiselt toimida. Ühtimist lõpetades peab suguliige tupest kohe eemaldama, sest muidu imeb ta enesesse tupe- lima, s. o. ka gonokokkisid, kui neid seal leidub. Selle järele on soovitav suguliiget ja ümbrust pesta seebi ja veega ja siis jõuliselt kuseda. Sarnase mehhaanilise nakkuse kõrvaldamise lõppedes tuleb tarvitada keemilisi — spetsiifilisi vahendeid. Tripperi ärahoidmiseks tilgutatakse väikese silmapritsi abil mõned tilgad — 3—4 tilka — kusetoru

avausest sisse. Sissetunginud gonokokid pesitsevad alguses ainult 1—2 sm. sügavuses kusetorus. Desinfitseerimiseks, s. o. gonokokkide hävitamiseks tarvitatakse peaaesjalikult orgaanilisi hõbeda soolaid. *Blakuševski* ja *Neisser* soovivad tarvitada kusetorusse tilgutamiseks 2% pörgukivilahu ehk vähem limanahka äritavat 20% protargoolglütseriini. *Blaško* soovitab tarvitada 8—20% albargiini-glütseriini. Neid vahendeid võib saada patenteeritud kujul ehk kaugelt odavamini — arsti retseptiga apteegist.

Desinfitseerimise otstarbeks võib kusetorusse lükata ka väikesi rohtusisaldavaid pulgakesi. Sarnaseid pulgakesi on müügil „Asygon“ nime all ja sisaldavad kolevali. Peab tähendama, et igal juhul on soovitav tarvitada tilgutamisi kusetorusse, aga mitte pritsimisi. Kõige paremaks kusetoru desinfitseerimiseks on loputused. Neid peab aga arst toimetama, selle tõttu on nad ka raskelt teostatavad.

Naistel on raskem ennast tripperi nakkuse vastu kaitsta. Ka naistel on soovitav esmalt urineerida, siis pesta ennast ja alles selle järele teha tuppe desinfitseerivaid loputusi. Loputusteks võib tarvitada oksitsüanhape elavhõbedalahu $\frac{1}{2}$ gr. 1 ltr. vee peale, sublimaadilahu $\frac{1}{4}$ gr. 1 ltr. vee peale, Albargiini-lahu 2 gr. 1 ltr. vee peale (tarvilik destilleeritud vesi). Kusetoru võib ka ise desinfitseerida meeste jaoks tarvitavate arstimitega. Emakaela desinfitseerimiseks tuleb siiski pöörata arsti poole, milline toiming ka väga tähtis on. Kõige otstarbekohasem naistel desinfit-

seerimise läbiviimiseks on arsti poole pöörata.

Süüfilise tekitaja tervest, vigastamata nahast läbi ei tungi, s. t. infitseerumist ei sünni. Kahjuks leidub aga nahal alati pisikesi nägematuid vigastusi, mille kaudu süüfilise tekitajad teed leiavad kehasse. *Mehaanilise kaitseabinõuna* on soovitatav suguosad *vaseliini* ehk mõne teise salviga, mis just käepärast juhtub olema, enne ühtimist sisse võida. Parimad on muidugi — spetsiifilised vahendid, tarvitatud salvide kujul. Ka neid vahendeid saab patenteeritud kujul ehk arsti poolt kirjutatud retseptiga. *Mečnikov* soovitab 33 $\frac{1}{3}$ % kolomeli salvi, *Neisser* ja *Sibert* soovivad 0,4% sublimaadi salvi. Ka oksitsüanhappe elavhõbeda 0,4%-line salv annab häid tagajärgi. Mõned, *Arzt* näiteks, soovitab hästi mõjuvat 30% kinini-salvi. Kõiki neid vahendeid on soovitatav suguosadesse enne ühtimist hõõruda.

Naistel süüfilise ärahoidmisel tuleb tarvitada samu vahendeid ja sama viisi nagu meestelgi. Naised peavad siia juure lisama veel tupeloputusi sublimaadi ehk oksitsüanhappe elavhõbeda lahuga, nagu eelpool öeldud.

Nimetatud profülaktilised vahendid on harilikult müügil ühes pakis koos tripperi ja süüfilise vastu, nagu: *Amicus*, *Viro*, *Asygon* jne.

Väga heaks, olgugi mehaaniliseks, vahendiks tripperi ja osalt ka süüfilise ärahoidmiseks on *kummitupp* — *kondoom*, mida muidugi mees tarvitab. Tripperi vastu kaitseb ta pea absoluutselt.

Kondoomid valmistatakse kummist, kalapõiest, vasika pimesooltest jne. Kummi-kondoomid on head siis (s. t. nad ei lõhke ja ei rebene), kui nad heast materjalist valmistatud ja kui nad värsked on. Kaua seistes muutuvad nad hapraks, mille tõttu tarvitamisel rebenevad ja ei paku siis mingit kaitset. Selle tõttu on hinnalisem kaup otstarbe-

kohasem. Parem kummi kondoomist on kalapõis, ta on aga sagedasti liiga suur. Kondoomi võib tripperi nakkuse eest kaitsmiseks soovitada. Ta pakub ka süüfilise vastu teatavat kaitset.

Lõpuks olgu veel tähendatud paar sõna *sündimata laste süüfilise profülaksisest*. Ema, põdedes ehk olles põdenud süüfilist, ei tohi enne sünnitada, kui veri ei ole puhtaks ravitud. Olles raseduse ajal näiliselt terve, peab kord süüfilist põdenud ema ennast raseduse ajal siiski ravida laskma. Statistilised andmed näitavad, et ainult sel teel on kõige suuremad lootused terve lapse sünnitamiseks. Vigaseid lapsi pole tarvis — nad on koormaks.

Haigekassad võivad eelpool tähendatud mõttes suguhaiguste vastu võitlemises palju ära teha. Siin on suured võimalused selleks. Oleks tarvilik, et trükitaks lendlehti, milles seletatakse profülaktiliste vahendite tähtsust, mõju ja tarvitamisviise. Neid lendlehti võib haigekassa ruumidesse ja töökodadesse üles panna ja liigetele lugemiseks välja jagada. Arstidele peaks lubatama kassaosalistele vastavaid profülaktilisi vahendeid ette välja kirjutada, kui mitte patenteeritud, siis retsepti kujul. Võiks neid ka haigekassast välja jagada. Ühe sõnaga: siin on võimalus suguhaigustega võidelda.

Kokkuvõttes võiks nii siis öelda, et haigekassad suguhaiguste vastu võitlemiseks peaks:

- 1) tegema rohkem loengute ja lendlehtede kaudu selgitustööd kassaosaliste keskel suguhaiguste hävitava mõju kohta tervisele;

- 2) tegema selgitustööd ja katsuma levitada profülaktilisi vahendeid suguhaiguste ärahoidmiseks kassaosaliste keskel; ja

- 3) ravi võimaldamiseks kõigile kassaosalistele ja parimate ravimiste tagajärgede saavutamiseks jääma vaba arstivaliku juurde.

Lugejad!

Ärge viivitage „Töö ja Tervise“ tellimiste ärasaatmisega.

Töölise tervishoiust.

Dr. H. Jürgenson, Tallinn.

Töö vabrikutes ja tehastes osutub üheks raskemaks. Tööstuslisele tervishoiule peaks seepärast rohkem rõhku panema. Ühelt poolt tuleks selgitavat tööd teha töölise keskel, — ning seda teha arst, — teiselt poolt tuleb seadusandlusega siin abiks olla.

Üheks kurvemaks nähteks osutub see, et meil vastavaid seadusi ei ole üldse ehk väga vähe.

Tööstuse juhid peaks arvestama kõigepealt töölise vanadusega, töövõlvõime ja tehaste puhtusega. Sellele järgneks hoolitsemine selle eest, et tehastes liiga teravat valgust ei oleks (kui on, siis on tarvilikud vastavad kaitseprillid), liig segavat müra ei oleks j.n.e. Tehaste tubade temperatuur ja õhurõhk püsigu vastavates piirides, tolm ja kahjulikud gaasid juhitagu tööstusest õigel teel eemale. Ka olgu kaitsevahendid mürgiliste tootesainete vastu, — töölised teadku, et haigusi võib kaastööliselte saada, neid edasi kanda, arvestatagu õnnetusjuhtudega.

Arvestades sellega, et töölisel tuleb elada juba niigi halvades kodustes tingimustes, tuleks hoolitseda ka tehaste teiste heade korralduste eest, nagu mänguväljade ehitamise eest tehaste juurde, — hea meelelahutuse andmise eest töölisele nende vabadel tundidel j.n.e.

Monotoonset lihastetööd halva keha seisaku juures saadavad veel rida elukutse- ehk professionaalseid haigusi. Nimetame siin villide, käsnade tekkimist peopesadel, rinnakasti sissepoole vajumist (koobas sissepoole rinnaluu kohal) kingseppadel, kõõlustuppede põletikku (kooljad), lihaskrampi sõrmedes õmblejatel j.n.e. Jalgadel võime tihti näha tõmbsoonte klappide ülestursumist, mis tekitada võib paiseid — haavu, O- ja X-kujulisi jalgu, lamejalgu, mis tingitud pikaajalisest seisemisest. Huultel ja igemetel võivad tekkida samuti kroonilised põletikud.

Mis silmisse puutub, siis põhjustab lühinägemist halb tehaste valgustus, silmatõblemist (nystagmus) võime tähele panna söekaevuritel mattvalgus-

tusest. Vahelduv valgus, kord liiga terav, siis jälle poolpime, põhjustab silma kõitkile (conjunctiva) põletikku, — viimast näeme gaasitööstuses; ka võib tolm silmi rikkuda.

Mis kõrvasse puutub, siis võivad kuulmist rikkuda liig suur müra, kui ka viibimine sarnases olukorras, kus õhurõhk liig kõrge on, nagu tuukritel veeall. Kuid mitte üksi kõrge õhurõhk (tuukritel, tunneliehitajatel, kaevuehitajatel j.n.e.) ei või kõrvu rikkuda, sama võime näha ka mõnel juhul lenduritel.

Liig kuumas õhus tuleb töötada seppadel, pagaritel, ahjukütjatel, klaasitöölisel, — liig külmas kaluritel ja välitöölisel. Eriti halvaks tuleb seda õhku tehastes pidada, kus toa temperatuur näidates 30°, samal ajal sisaldab eneses suurt õhuniiskust. Sarnases seisukorras tuleb tihti töötada töölisel puuvilla-, linaketramise, portselani- ehk värvivabrikutes. Ka mäetööstuses, tunnelitööstuses j.n.e. näeme sama. Viimase vastu võitlemiseks tuleb eriliselt hoolitseda ventilatsiooniga eest, tarvitusele võtta elektrivalgustus, ahjude parandamine j.n.e.; õhuniiskust peab ära määrama järjekindlalt vastava hügromeetriga.

Teiseks suuremaks paheks meie tänapäeva tehastes on töölisi ümbritsevad tolmupilved.

Viimased satuvad kopsu põhikoosse (parenchyma), saavad kopsunäärmetele suureks hädaohuks, tekkivad kroonilised bronchiaalkatarrid, kopsupuhetis (emphysema), kopsutiisikus, kui seal patsille peaks juhtuma ees olema.

Tolmudest tuleks nimetada rauatolmu, söetolmu, jahutolmu, konnakivitolmu ja rida teisi tolme; vastikuteks osutuvad ka tolmud, mis vabanevad puuvillavabrikutes, pliiatsivabrikutes, klaasitehastes j.n.e.

Väga tähtsaks osutuks selle vastu vastavate maskide tarvitusele võtmine; samuti peaksid tolmuimejad vabrikutes olema. Paremaks abinõuks tolmu eemaldamisel on eeskujulik ventilatsioon. Kunda tsemendivabriku tolm katab lund talvel 8 kilomeetri kaugusel!

Edasi tuleks nimetada rida kahjulikke gaase. Nimetame siin üksi mõningaid, nagu väävelvesinikku, vingut, väävelsüsinikku, ammoniaki j.n.e. Professor W. Schürmanni järele osutavad juba mürgilisteks 2,5—4,5‰ ammoniaki sisaldus õhus, 0,5—0,7‰ väävelvesiniku sisaldus õhus, 0,04—0,06‰ kloori sisaldus õhus j.n.e.

Peale kõige ülalmainitu tuleb nimetada ka nakkushädaohtu, mida võivad saada töölised üksteiselt.

Nimetame siin tiisikust, siis tüüfust, kui ühist, nakkusidusid sisaldavat vett juuakse; süüfilist, kui üht ja sama klaasi suhu pistetakse puhkumiseks, näiteks klaasipuhujad j.n.e.

Peale ülalmainitute võivad töölised

Tartu Üldhaigekassa Uderna suvekoloniis viibijad ühes juhatuse liigelega ja asjaajajaga.

Mürgilised ained võivad sattuda kehasse ka tööliste käte kaudu: Vask, tsink, vosvor, arseen ning elavhõbe põhjustavad just sel viisil eesrinnas töölistel mürgituse. Vasemürgituste vastu võitlemiseks on Saksamaal mitu seadust välja antud, üks juba 1887. aastal rahvale hoiatuseks, teine 27. jaan. 1920. aastal tööliste ja töösturitele, kolmas 1925. aastal. Vastavates tööstustes on ette nähtud eriline hoolitsemine puhtuse eest, vannide võtmise võimalused, vereanalüüsid j.n.e.: vasemürgitust saadavad veri uriinis ja tuuma ilmumine punastesse libledesse.

haigestuda, kandes ennem juba haigete riideid, puutudes kokku haigete loomadega ehk muude mustusteallikatega. Nad ei pruugi aga alati ise haigustagi, vaid võivad kanda haigust edasi oma kodu ja lastele; kui siia juurde veel arvata vabrikutes ettetulevaid õnetusjuhte, siis saab meile küllalt selgeks, et kõige kardetavamaks ning raskemaks tuleb pidada just vabrikutes tehtavat tööd.

Iga haritud maa ülesanne peaks olema seks vastavaid seadusi välja anda, — vähendada töölistkonna rasket tööd ning selle kannatusi.

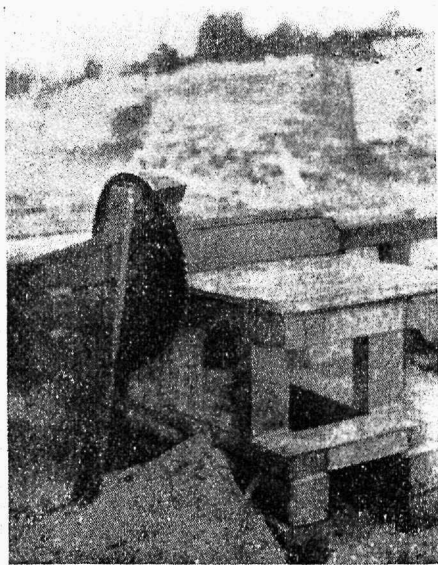
Haigekassategelased!

Koguge „Töö ja Tervisele“ tellijaid.

Töölise elu ja tervise kaitsest puutööstuses.

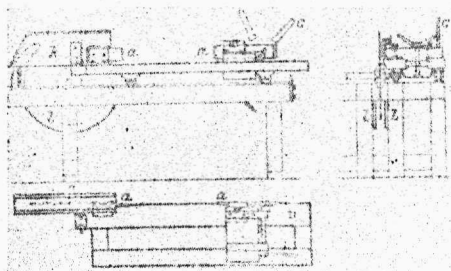
O. Vahtra, tööinspektori abi.

III.

Tüübiliselt puuduliku kaitsega kohalseisev põikilõike kreissaed.

Ettelükkamis-seadeldisega varustatud pikkilõike kreissaed (joon. 17) on ko-

Joonis 17.

hased sindli- ja tünnilaudade lõikamiseks; nende saagide juures ei ole vajadust saagitavat materjali käega kinni hoida. Raamkelgul v on kummaski otsas toed a ja saetav puu asetatakse nende tugede vahele; parempoolset tuge a võib kangi c abil edasi-tagasi seadida ja peale puu paigale asetamist raamkelku lükata. Alumisi ja ülemisi saehambaid katavad k ja e.

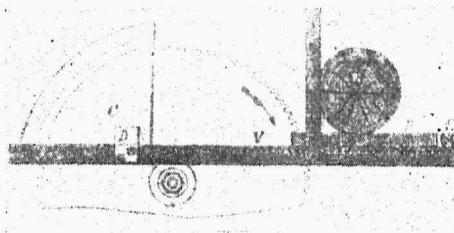
Pikkilõike saagide juures, mis lõikavad alumise poolega, peavad alumised

taga-hambad kaetama automaatselt liikuva kattega ja sae ülemine jagu saetava puu kõrguselt olema katte all.

Nende saagide juures on katsetatud hoiatussignaalide andmisega õnnetusjuhtumisi ära hoida, kuid katsed, mis nende seadeldistega tehtud, ei anna rahuldavaid tagajärgi, sest järsk signaal enim jahmatab, kui hoiatab töölisi — ja selleasemel, et kätt tagasi haarata, pistab selle saehammastele veel ligemale.

Kohalseisvad põikilõike kreissaed. Põikisaagimise töötingimused lähevad lahku pikkilõikamise tööd, mispärast ka kaitseadeldised nende saagide juures märksa erinevad. Kuna põikisaagimisel töötab ainult sae eespoolne sektor, siis võib sae tagumist osa katta kohalekinnitatud liikumata kattega. Puu tagasiviskamise ohtu siin ei ole, kuid töö iseloomust tingituna peab põikisaagimise juures tööline viibima eriti sae läheduses, mis omakord soodustab vigastust tekitavat saega rohkemat kokkupuutumist. Vastavate kaitseadeldiste otstarbeks ongi neid kokkupuuteid kõrvaldada.

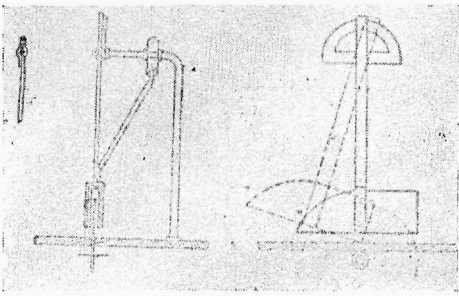
Eriti lihtne on joonisel 18 kujutatud

Joonis 18.

seadeldis. Saagitav puu litsub kelgukese B külge kinnitatud püstlaua A vastu ja saag lõikab kelgukese pealükkamisel pusse läbi püstlauas A ja kelgukesel B oleva lõhe; kõrvale ulatuv nukk E, jõudes nukini D, peatab kelgukese edasiliikumise. Sae tagapoolse osa katab pingi külge kinnitatud puust kast C. Püstlaud A varjab töötajat lendavate puukildude ja tolmu eest.

Lauaservade katkilõikamiseks määratud saede juures tarvitatakse joonisel 19 kujutatud kaitseseadeldist, mis

Joonis 19.

omast raskusest tingituna pendlisarnaselt kõikudes võtab peale puu katkilõikamist jälle endise asendi sae peal ja katab üleni saehambad.

Põikilõikamise juures võivad õnnetusjuhtumised tekkida eriti sellest, et puu saagimise ajal ootamata pöördub ja töötaja käed vastu kelgukest või sootu vastu saehambaid pigistab. Et ärahoida sarnast ohtu, on soovitatav, et saetavat puud kelgukese peal mitte kätega kinni ei hoita, vaid erilise vajutiskangiga, millega ühtlasi ka kelgukest soodus tõugata. Joonisel 20 I ja II on

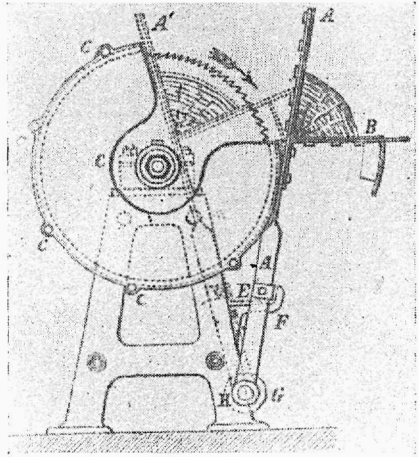

Joonis 20.

kujutatud üks lihtsamaist sellekujulistest seadeldistest. Kelgukese T peale on asetatud saagi täiesti varjav kate H; saetav puu pannakse kate ette ja rõhutakse kangi h abil, mis liigub kelgukese T raami küljes oleva telje a ümber, paigale; kangi teises otsas on kaaluks G. Kelgukene tõugatakse kangi h pideme abil vastu saage ja kate eesinas oleva lõhe läbi lõikavad saehambad puusse. Pingi külge kinnitatud raudpolt k ei lase saagimise ajal kaalul G alla laskuda ja enne kui kelgukene ei ole tagasi tõmmatud, ei saa kangi üles tõsta; alles kelgukese tagasi tõmbudes, kui kaal ei ole enam poldi kohal (joonisel kujut. II), on võimalik kangi üles tõsta ja puud alt välja võtta. Kuna saag

samal ajal on üleni kate all, siis tähendab, et kirjeldatud seadeldise juures on kõige ohtlikum tegevus — puu peale panek ja mahavõtmine — teastatav üleni kaitstud sae juures.

Küttepuude, pakkude ja muu sarnase materjali katkilõikamiseks tarvitatakse puu sae ette lükkamiseks kiik-pukki (joonis 21). See seadeldis on järgmine:

Joonis 21.

Kaks kangi AA on alumist otsa pidi kinnitatud võlvi H külge. Pesasse G on paigutatud spiraal-vedru, mis puki joonisel kujutatud seisandis hoiab. Pukk liigub sae suunas kuni ristpuu E puutub vastu saepingi alust; teiselt poolt on sarnaseks kinnihoidjaks aluse külge kinnitatud konksulöödud otsaga raud F. Mitte-tööpoolne osa sael kaetakse poldide c abil ühendatud kahe plekist plaadiga.

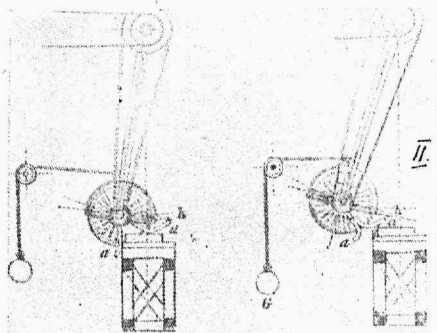
Liikuvad põiklõike kreissaed on oma liikuvuse tõttu veel ohtlikumad tööriistad, kui seda on kohalseisvad saed. Sellest tingituna tuleks seal, kus sarnase saeseadeldise järele erilist tarvidust ei ole, võimalikult nende tarvitamist piirata. Kus siiski möödapääsemata on vajadus sarnaste seadetega töötamiseks, seal tuleks hoolt kanda selle eest, et saeketas alati oleks üleni varjatud ja ainult töö ajaks vastav osa kate alt vabaneks. Mainitud saed jagunevad järgmistesse rühmadesse: a) rippuvad pendelsaed, b) toetatud pendelsaed, c) ülevalt alla lõikavad koppsaed ja d) alt üles lõikuvad koppsaed.

Esimese ja teise rühma saed peavad peale löiketegevust automaatselt taanduma oma algseisandisse ning löiketegevusel peab saag pööriema alla suunas. Rihm peab eest olema kaitstud, ja saepink pörandalt vähemalt 750 mm kõrge olema.

Rippuva pendelsae harilikuks kaitse-seadeldiseks on plekist kate, mis varjab sae ülemist poolt, kuna alumist poolt sae taandudes algseisandisse varjab saepingi taha kummaltki poolt rööbiti löödud lauad.

Väga otstarbekohane kaitse-seadeldis sarnasele saele on kujutatud joonisel 22. Saage varjab igalt poolt kolmest osast koosnev kate; ülemine osa on kattel liikumatu, kuna sõrmedega *a* a varustatud kaks alumist osa liiguvad sae keskpunkti ümber. Saeraami taha kinnitatud raskus *q* hoiab raami joonisel (II) kujutatud seisandis, kusjuures saag on kaetud üleni. Saagimisele asudes tõmbab tööline käepidemega *h* sae löigatava

puuni, mille järelalusel alumise liikuva osa üks sõrm puutub vastu saepinki ja teise osa sõrm mööda löigatavat puud libiseb ning sae ainult saetava puu pak-susele vastavalt avastavad.

Joonis 22.

Rippuvaid pendelsaage tarvitatakse lauavabrikutes peajasjalikult lauaser-vade katkilõikamiseks, kuna toetatud pendelsaed vähem on levinenud.

Töölised ja teenijad vajavad suvepuhkust.

A. Linnomägi.

Meil on harjutud nägema, et riiklis-tes ja omavalitsuse asutustes teenivad saavad suvel puhkust, korraldades seda nii, et selle all ei kannataks asutuse töö. Puhkuse kestvuse ajaks on harilikult 1 kuu, kuid on ka pikemaajalisi, nii üli-kooli ja teiste õppeasutistes, riigikohtu jne. kõrgemate ametnikkudele, ka era-ettevõteteist paremad on selle teostanud, kuid kahjuks pea ainult oma kõrgema-palgaliste ametnikkude kohta, kuna töölistele suvepuhkust ei taheta võimal-dada, sest loomulikult tuleks ka puh-kuseaja eest palka maksta. Üksikud töölistegrupid, nagu trükitöölised, on seda suutnud parematel aegadel läbi-viia, on veel üksikuid ettevõtteid, nagu Tartu telefonivabrik, kus on makstud peale töö eest teenitud palga töölistele iga aasta puhtastkasust 2-nädala kuni kuu palk, jättes saajatele vabaks vali-kuks, kas kasutada selle eest puhkust või tööd teha ilma puhkusest, ning ongi enamasti tööd edasi rünnatud teha.

Ka need kõrgepalgalised, kes ise pikemaajalist suvepuhkust saavad ühes palgaga, ei näi kõik arusaavat, et sar-nast, kas või lühemaajalist puhkust vajavad ka nende teenijad, nii keegi kõrgel kohal Tartus olev isik sõites su-veks Narva-Jõesuhu, laseb oma üksitee-nija lahti, lohutades teda sellega, et sügisel võib jälle nende juurde tagasi tulla. Nii on töölise ja palgateenija elu kurbloomus: tee tööd teiste heaoluks nii-kausa, kui jõudu jätkub, ehk kui sind tarvitatakse, kui aga ei ole tarvidust sinu tööjõu järele ehk kui jõud hakkab ülesütlemä, ei küsi keegi, mis töölisest ja teenijast saab. Klassiteadlikumad töölised sarnaste pahede kaotamiseks on nõudnud sotsiaalkindlustusseaduste laialisemat elluviimist.

Sotsiaalkindlustusseadustest on meil tööliste kohta maksvad ainult tööõnne-tuste ja haiguste vastu kindlustamine ja nende kindlustuste alla kuuluvad seni ainult vähem osa töölisi ja palga-teenijaid, nimelt tööstusettevõtetes töö-

tavad töölisel, kuna lai kiht põllutöölisi, maja-, äri- jne. teenijad sellest kindlustusest ilma on jäetud. Haiguskindlustuse seaduse põhjal asutatud haigekassad on peale abiraha maksmise oma liikmetele enese peale võtnud liikmete ja nende perekondade ravimise.

Hoolitsedes oma liikmete tervislike seisukorra eest, on haigekassad asutanud suvekoloniisid, kuhu on saadetud arstide soovitusel nõrgemajoolisi kosumiseks suvekuudel ehk jälle peale raskemaid haigusi või etteväetud lõikusi kiiremalt täiesti töövõimelisteks saamiseks värske õhu ja hea toidu abil. Üheks sarnaseks suvekoloniiks, mis ka

teiste haigekassade poolt on laiemat tarvitamist leidnud, on Tartu üldhaigekassa poolt asutatud kolonii Udernas Elva suvituskoha lähedal, mida ühiselt kasutades laiemaulatusliselt, üksiku haige ülalpidamise kulu öö-päeva kohta seda vähem on, mida rohkem koloniis viibijaid. Koloniis viibinutest on pea kõik, väljaarvatud mõned raskemad haigusejuhused, tõelist kosumist leidnud.

Töölisklassi lähemaks ülesandeks on võitlus sotsiaalkindlustuste laiendamise eest, mis võimaldaks ka iga palgatöölisele ja -teenijale suvepuhkust.

Mida peab teadma hammaste tervishoiust.

Hambaarst Dr. Lang.

Hammaste ja suuõõnsuse eest hoolitsemine on väga tähtis inimesel, kes terve ja vastupidav tahab olla. Kes oma hammaste eest hoolt kannab, hoiab ära hammaste rikkimineku, halba toitumise, närimit ja seedimisrikkideid. Puudulikkude hammaste tõttu muutub inimese näoilme, võivad kõnelemise takistused ette tulla ja sageli võib see inimesele ta elukutselises edasijõudmises raskuseks olla. Hammaste eest hoolitsemist võib vähesel kuluga korrapäraselt teostada. Hambahari on samuti tarvilik nagu vesi, seep ja kamm. Hea lihtne hambahari, mille harjakeste headus kõige tähtsam, ei maksa kuigi palju ja on kergelt kättesaadav. Enesest selge, ei ole hambahari, mida korrapäraselt tarvitatakse, igavene. Võib olla tuleb hambahari üks ehk kaks korda aastas uuendada. Liig kõvad harjad pandagu lühikeseks ajaks enne tarvitusele võtmist loputusvette, et harjakesi seeläbi painduvamaks teha. Liig pehmed harjad on otstarbetud.

Loputusvett võib oma äranägemisel igas temperatuuris tarvitada. Väike näputäis keedusoola teeb vee pehmemaks ja mõnusamaks.

Küsimust, missugust puhastusvahendit müügilolevatest tarvitada, on kerge lahendada. Peasi on inimese maitse ja rahalised võimalused. Pastad, samuti pulbrid ei tohi terasid sisaldada ega te-

ravad olla, sest seeläbi rikutakse hambavaap ning on hamba läikele kahjulik. Võimata on puhastusvahenditega hambaid kuidagi mõjutada nende loomuliku värvi muutmisele. Mida rohkem lubjaoolluseid hammas sisaldab, ja mida heledam või tumedam nahavärv, seda enam paistavad hambad kas valgetena ehk mustadena.

Nii siis on peaaegsaks: hambahari, vesi ja kõige tähtsam, et hammaste ja suu eest hoolitsemist õieti toimetada.

Hommikul pesemise juures, võimalikult enne hommikusööki ja õhtul peale sööki, on töötajale inimesele küllalt, et hambaid ja suud korras hoida. Hambaid peab puhastama pikkamööda ja teadlikult, mitte ainult harjaga ruttu suus edasi-tagasi liigutades. Hambaid peab igast küljest ja ka närimitse pindades pikkamööda harjatama, iseäranis seal, kuhu kogub hambakivi ja kus väikesed worldid purihammastel. Võõrkehi ja söögiraasukeksi hammaste vahelt kõrvaldada on kõige parem niidiga ehk siidlõngaga. Ei tule kunagi hambatikudega ehk nõeltega hammastes urgitseda, sest selle tagajärjel tekkivad igemete j. m. vigastused.

Kõigele vaatamata, ei jatku isiklisest hammaste korrashoiust. On hammaste ja suuhaiguste tekkimise põhjused, millised ei ole kõrvaldatavad hammaste puhastamisega. Hambaid tuleb vahete-

vahel arsti poolt läbi vaadata ja ravit-
seda lasta, mis samuti tähtis, kui
isiklik hammaste eest hoolitsemine. Sel-
lest tekkinud kulud tasutakse, niiõrd
kui nad ravitsemisesse puutuvad, vas-
tava haigekassa poolt. Hammaste ravi-
mist toimetatakse hambakliinikutes ja
väljaspool seda hambaarstide juures.
Mitte alles hambavalu ehk muu äkiline
haigestumine ei pea inimest sundima
arsti juurde minema, enam aga arusaa-
mine, et hammas samuti hinnatav ja
tarvilik kehaliige on, mis hoolitsemist
vajab nagu iga isiklik vara. Omad loo-
mulikud hambad, korrapäraselt järel-
vaadatud ja ravitsetud, inimese poolt
hoolikalt korras hoitud, on parem kui
kunstlikud hambad. Viimased, olgugi et
hästi valmistatud ja suhu pandud, jää-
vad ikkagi järelaitamise abinõudeks.

Tuleb tähele panna järgmist:

1. Igapähe olgu oma isiklik hambahari.
2. Hammaste eest hoolitsemist peab
nooremas eas õppima ja kuni vana-
duseni teostama.
3. Vähemalt hommikuti ja õhtuti peab

hambaid ja igemeid hästi igast kül-
jest harjaga puhastama ja peale-
selle veega hästi läbi loputama.
Sama tuleb teha ka suuremate einete
järgi.

4. Tuleb lasta hammastel töötada. Sa-
muti nagu muskleid, suurendab töö
hammaste vastupanu.
5. Näri hästi ja pikkamööda.
6. Söö kõvat leiba ja palju puuvilja;
hoitu kleepivatest ja kaua hammaste
külge jäävatest, venivatest toitudest
ja maitseainetest.
7. Lase oma hambaid järjekindlalt
aegajalt läbi vaadata ja ravitseda.
Ära jää kunagi ootama, kuni ham-
mas valutama hakkab.
8. Täida teadlikult kõiki sinu hamba-
arsti nõuandeid.
9. Ära mõtle: Minu 32 hammastest jat-
kub mulle pooltest ja veel vähemast,
vaid kaitse igat oma hammast kui
oma silma. Ära looda asemiku peale;
ta ei ole mitte loomulik kehajagu.

(Gesundheit.)

Riietus tervishoidliselt seisukohalt.

Dr. H. Jürgenson.

Riietust võib tunnustada kõlblikuks ehk
kõlbmatuks ka puhtarstliselt seisukohalt.

Tervishoidliselt tuleb kõigepealt seda
nõuda, et riietus sobiva olukorra looks välis-
ilma ja kehakatva naha vahel. Edasi tuleb
eririistet töö jaoks nõuda ning suvel ja tal-
vel eririideid kanda.

Kõigepealt tuleb riietuselt järgmist nõuda:

- 1) et ta, eriti talvel, kehapiinnalt liig palju
soojust ära ei annaks, 2) liig teravate päike-
sekiirte eest suvekuudel nahka kaitseks, 3)
higil lubab nahapiinnalt soodsalt eristuda, 4)
ei sisaldaks eneses mürgilisi värve.

Edasi tarvitatagu töö ajal kuubi, mis oleks
nõopidega kinnitatud (samuti käised).

Riiet saame taime, kui ka loomariigi saadustest:
esimeste hulka kuuluvad puuvill ja
linanerie, teiste hulka villased ja siidiriided.

Riie koosneb kiudest ehk niidikestest. Viimast
võime hinnata mitte üksi silmaga, vaid ka
keemiliselt ja mikroskoobiliselt, mida tehakse
ka suurtehastes.

Riie võib osutada kord hügrooskoobiliseks,
kord jälle vähe hügrooskoobiliseks: siid võtab
niiskust õhust — 16,5% vett vastu, villane
riie — 25—28% jne.

Riides on samuti ka rohkesti õhku: nii vil-
lases trikoos 86%, linases trikoos 73%, flanel-
lis 90% jne.

Riietuse kandmisel tuleb ka sellega arves-
tada, kas ta pind on sile ehk karedavõitu, vii-
mased hoiavad palju soojust kinni, seks on
nad ka talve ajaks sobivamad. Mis värvisse
puutub, siis võib roheline odav riie eneses tihti
mürgilisi aineid sisaldada, eesrinnas arseeni-
kut, mistõttu käsitsi valmistatud rohelist riiet
tuleb võtta ettevaatlikult. Kuid ka teised
riided võivad olla mürgilised, kui seks vasta-
valt poolt nad pole läbivaadatud. Mürgilised
ained aga võivad nahapiinnale tekitada vistri-
kuid, mille vastu peaks riiete tarvitaja kaits-
tud olema.

Väga tähtsaks osutub riiete kandmisel just
vastav aastaaeg. Suvel tuleb kanda kerge-
maid riideid, mis oleksid valget värvi, kollak-
aid, heledaid. Kui katmata inimese sooju-
searendamist märkida 100-ga, siis vähenda-
vad seda nummert märksa kehal kantavad
riided 15—35%-ni: seepärast suvel tuleks
kanda vähem riiet.

Halvasti mõjub kehale ka märg riietus.
Kõigepealt ta osutub raskeks, tekitab sum-
bunud õhkkonna naha ja riiete vahel, suurendab
soojuse äraandmist (viimane osutub eriti
kardetavaks just talve ajal), kuid ka suve
ajal võib põhjustada märg riie n.n. külme-
tusi, nohu jne. näol. Eeskujulik suveriietus
peab (peale heleda värvi) just ka kuiv olema,

ühe tunni vältel rändab sellest tavaliselt üle 900 liitrit õhku läbi.

Riietuse ja keha vahel ei tohi niiskus üle 30—40% tõusta, — üle selle tõusnud % räägib kahjulikkusest.

Edasi, riided olgu puhtad, seks tuleb pesta neid. Riietes on rohkesti pisikuid, mida peetmisega võib hävitada. Riietus ei tohi tervist rikkuda, ei tohi maksa pigistada (korsett), kõhtu pigistada (vööd), kaela pigistada (kitsad kraed), jalgu pigistada („konnasilmad“),

ka ei osutu sobivaks sukanööride kandmine, kõrged kotsad ja muud moodiveidrused.

Riietuse küsimus on lähedalt seotud ka inimese naha eest hoolitsemisega. Nahal on teatavasti üle 2 miljoni higinääret, nahk hingab, nahk tunneb valu jne. Paremaks naha eest hoolitsemisvahendiks oleksid suvel just supelused, talvel saunaskäimine.

Peame oma riiete, kui ka naha eest hoolitsemise. Riie olgu lihtne, puhas, aastaajale sobiv, — naha tervishoiu eest hoolitsetagu puhtusega.

Jugoslaavia sotsiaalseadustest.

A. Offenbach.

Kui kõnelda Jugo-Slaavia sotsiaalseadusandlusest, siis tuleb eestkätt märkida, et kõik mis seni on sotsiaalseaduste alal ilmunud, on pärit end. parlamendi tegevuse ajast. Tolleaegne parlament oli seadnud sihiks edendada maa sotsiaalset olukorda ja kuigi edukat tööd takistasid suured tülid parteide vahel, peamiselt rahvuslikkudel motiividel, siiski suudeti maksuma panna võrdlemisi laiaulatuslik sotsiaalseaduslik kaitse. Kui praegune diktatuurivalitsus, mis juhitud kuningas Aleksandrist Kara-Georgievitschi soost, 1929. a. võimu haaras, ei hakanud see, olukorlast tingituna otsekohe sotsiaalseadusi kaotama, vaid pidi nende elluviimiseks paratamatult samme astuma, olgugi et see töö läheb vähem ndukalt, kui ta, selle seaduse tähtsust silmaspidades, peaks minema.

See seadus, mis ulatub umbes 800.000 töölise kohta, on maksuma pandud 1. juu-

lil 1922. a. Selle seaduse maksmapanemiseni olid igalpool Jugo-Slaavia maakondades erilised seadused, mis lahku läksid üksteisest. Uus seadus aga ühtlustas kogu kaitseüsteemi. Seadus korraldab kindlustust järgmisteks juhuslikeks: 1) haiguse, 2) invaliidsuse, vanaduse ja surma ja 3) õnnetuste puhul.

Tööpuuduse vastu kindlustamist see seadus ette ei näe, vaid selle asemel on maksev määrus 10. detsembrist 1927., millega korraldatakse töötute abiandmist ja töölejuhtimist vastavate tööbörside näol.

Tööliste kindlustamise seadus omab kõik modernid põhimõtted. Kõik kindlustuse liigid on korraldatud süstemaatiliselt ühte organisatsiooni. Vastastikuse toetamise põhimõtte alusel kindlustatud isikud ja nende perekonnaliikmed on tööjõuetuse või muul juhul kaitstud võimalikkude raskuste

eest, tulgu see tööjõuetus kas haiguse, invaliidsuse, vanaduse, surma või õnnetuse läbi.

Selle seaduse peapõhimõtted on: võimalikult laiaulatuslik kindlustamiskohustus laiematele tööliste hulkadele, kindlustuskohustus kõigile palgasajajale, tsentralisatsioon kõigis kindlustusliikides, kuigi moodusega, et selle tegelik töö jääb kohalikkude osakondade läbi viia, missugused osakonnad avatakse tarviduse järgi igalpool riigis. Pealeselle on ette nähtud keskorganisatsiooni omavalitsus, mis on loodud pariteedi alusel tööliste, ametnikkude ja tööandjate vahel; samuti on ette nähtud kohus tüliküsimuste lahendamiseks. Riik valvab kindlustuse läbiviimist vastava sotsiaalministeeriumi läbi.

Seadus võimaldab peale selle arstiabiandmise paremale järjele tõstmist, vastavate ambulatooriumide, apteekide, haigemajade ning sanatooriumide avamise õiguse läbi. Samuti kohustab ta ettevõtetes vastavad töökaitse abinõud sisse seadma tööliste õnnetusjuhuste ärahoidmiseks.

Kindlustuskohustus on kõigil isikuil, kes kas alaliselt või ajutiselt oma tööjõudu kuningriigi piirides palga eest müüvad, olgu see töö kehalist või vaimlist iseloomu kandev, vaatamata soo, vanaduse ja riikkondsusele. Kindlustuse alla kuuluvad ka õpilased, praktikandid, vabatahtlikud, kodutöötajad j. m. sellisarnased elukutsed.

Obligatoorse kindlustamise kõrval tunnistab seadus ka vabatahtlikku kindlustust isikutele, kes obligatoorsest kindlustusest vabad on.

Kindlustatutele antakse eelmainitud kindlustusliikide alusel vastav summa rahas, missugused määrad seaduses eriti tähendatud on.

Haiguse puhul on ette nähtud: täielik arstline hoolitsus, hambakabinett, vannid, mineraalveed ja tarvilik sidematerjal ning rohud, samuti $\frac{3}{4}$ kindlustatu päevapalgast 26 nädala jooksul. Kui perekonnaga haige on haigemajas või sanatooriumis, maksetakse $\frac{1}{2}$ haigele kuuluvast summast perekonnale ülalpidamiseks. Raskejalgsuse puhul antakse $\frac{3}{4}$ päevapalgast 2 kuud enne ja 2 kuud peale sünnitamist, erakordselt

imiku puhul 14-kordne päevapalk. Surma juhul saavad omaksed matuseraha. Invaliidsuse puhul saadakse 200—500 liikmeksolemise nädalate korral 8-kordne, vähemalt 500 nädala olemise korral 12-kordne aasta keskmine liikmemaks pajuki näol. Samasuur on vanadusepajuk 70. eluaastast alates.

Kulud töökindlustuse läbiviimiseks on jäetud tööliste ja ettevõtja kanda, kusjuures ettevõtja maksab vastava summa. Mõlemad pooled tasuvad kumbki 3%, s. o. kokku 6%. Maksu kõrgendus $6\frac{1}{2}$ % või 7% peale on võimalik kohtades, kus kindlustus omaga välja ei tule.

Õnnetuse puhul tasub ettevõtja ainuüksi maksu. Vastav liigituse suurus on eraldi määratud.

Kindlustuse keskorganisatsioon asub Zagrebis, Jugo-Slaavia suurimas linnas, kes korraldab kogu kindlustustööd 27 allosakonna kaudu üle maa. Sealjuures jääb aga tegevus ikka tsentraliseerituks, mis kahtlemata kindlustustöö odavamaks ja ühtlasemaks teeb. Sellel on ainuke juhtiv aparaat, kassa ja raamatupidamine.

Keskorganisatsiooni juhtivaks jõuks on peakoosolek, juhatus ja järelvalvetoimkond. Kõik need omavalitsusorganid on moodustatud kindlustatud töölistest ja mittekindlustatud ettevõtjatest. Tüliküsimuste puhul otsustab asju juhatus kõrval teine ja viimane institut — kindlustuse ülemkohus. See kohus on moodustatud riigi kohtuministri poolt nimetatud esimehest — kohtunikust, 2 tööliste ja 2 ettevõtja esitajast. Riigi järelvalvet teostab sotsiaalministeerium seaduses ettenähtud kindla korra järele.

Nagu riiklised ringkonnad toonitavad, on sotsiaalpoliitika tähtsamaid ülesandeid noore riigi elus. Selle alla kuulub ligi miljon tööst elavaid inimesi, kes elavad linnades ja tööstuskeskustes ja kellele sellane hoolitsus hädavajaline on. Kahjuks seni puudub Jugo-Slaavia võimudel arusaamine sama kaitse vajadusest ka põllutööliste, kuigi 85% Jugo-Slaavia rahvastikust elatab end põllutööst.

1. juulil 1922 oli kindlustatuid üldse 400.709. Siis algas tõus ja 1. nov. 1928

oli juba 608.060. Praegu on see arv kahtlemata tõusnud.

Praegu, kus Jugo-Slaavia on jaotatud 9 ringkonda, on kindlustatuid elanikke kõige rohkem Sloveenias, mis üldse üks kultuursemad maakondi Jugo-Slaavias. Seal on kindlustuseprotsent 8,84, Kroaatiast ja Slavoonias 6,67%, Vojoodinas 6,07%, kuna viimasel kohal asub Serbia maakond — 2,47% (!).

Läbisegi on kindlustatu päevapalk, mis näitab ka üldist palga nivood Jugo-Slaavias 1923. a. — 20.25 din., 1924. a. — 22.21 d., 1925. a. — 23.37 d., 1926. a. — 24.11 d., 1927. a. — 25.04 d. ja 1928. a. — 25.82 d. (üks dinaar võrdub umbes 7 eesti sendile). Nagu sellest näha, ei erine Jugo-Slaavia töölise palk suuresti eesti töölise palgast. Peab tähendama aga, et riidehinnad ja ka muud tarbeained on võrdlemisi odavamad kui Eestis.

Vabatahtlikult kindlustatuid on — nagu oodata oli — vähe: kõigest 1634. Tegelik näide, kui võrd probleemaatiliseks oleks kujunenud seesugune kindlustamine.

Sissetulnud summade varal on keskjuhatusel võimalus avanenud ehitada suuri maju, ambulatooriume, sanatooriume, tiisikushaigete paranduskohti j.n.e., mis teel arstiabinandmine üldse parem, hügieenilisem ja ka odavam. Edaspidi, kui ehitistesse pandud summad end amortiseerivad, saab sotsiaalkindlustus veel tugevamaks ja jõudsamaks, kuna kõik kapitalid võimaldab sotsiaalkaitse teenistusse panna.

Muidugi peab neid kavasad ainult siis teostatavaks pidada, kui diktatuuri valitsus ei suru sotsiaalkindlustuse maha ja ei lammuta seni võidetud seisukohad.

Belgrad, aprillis 1932.

Poola sotsiaalkindlustusest.

A. Offenbach.

On huvitav jälgida ühe meie lähema naabri, Poola, seadusandlust töökaitse alal, kuna juba hulk aastaid on Poola töölisiikumine Pilsudski vägivaldse käpa all ja selle arenemine väga vaevaliseks muudetud. Kuid siiski ei julgenud Pilsudski diktatuurivalitsus kõiki tööliskonna poolt võidetud õigusi ja seadusi kaotada. Diktatuur püüab ainult aeg-ajalt neid seadusi kas piirata või nende täitmist raskemaks muuta.

Poola haigekassad ei lähe palju lahku meie haigekassadest. Ainult juuremaksu protsent on teistsugune. Nii näiteks on sissetulevatel haigekassa summadest keskmiselt 30% töölise kaheprotsendilist sissemaksu ja ülejäänud 70% ettevõtjate maks, kuna meil ettevõtja maksab võrdselt töölisega. Seetõttu ei ole Poola haigekassad niivõrd raskest seisukorras, kui meie haigekassad. Loomulikult ei või aga seisukorda pidada sugugi heaks, kuna kohutav tööpuudus mille all kannatab üle 40% kogu töölikonnast, on mõjunud ka haigekassade summadele ja sunnib haigekassasid teatavaid kitsendusi läbiviima. Kõigepealt on need kitsendused viidud läbi vaba arstivaliku piiramisega ses mõttes, et haigekassal on omad palgalised arstid, kelle poole haige tarvilisel korral pöörab. Varssavi haigekassal on peale selle asutatud oma haigemaja, mitmed üle linna asuvad ambulatooriumid jne. Viimasel ajal aga tahetakse ka visiite piirata sel teel, et visiidi tseki eest peab haige teatavat juuremaksu tegema, mis küll väike, kuid siiski sunnib inimest tarviduseta visiitide eest hoidu-

ma. Rohud on aga 25% juuremaksuga, ka kassaliigetele, vastuoksa meile, kus kassaliikmed on rohu juuremaksust vabad.

Sotsialistide poolt on esitatud ammugi kava maksmapanna üldine vanaduse, invaliidisuse ja tööõnnetuse seadus, kuid praegu ei ole välja vaateid selle läbiviimiseks.

Seevastu on ametnikkudele ka eraettevõtetele juba 1927. aastast maksev vanaduse ja tööõnnetuse vastu kindlustamise seadused. Töölised on korduvalt nõudnud selle seaduse läbiviimist ka endile, ja alles läinud aasta 16. mail korraldati suur protestistreik, mis aga diktatuuri valitsuse poolt tähelepanemata jäeti.

Suuremal organisatsioonil, raudteelastel, kuhu kuuluvad ligi 120.000 raudteelast, on olnud hulk tööd abi korraldamisega. Nad on saavutanud üldise vanaduse vastu kindlustamise seaduse, samuti kuuluvad nad tööõnnetuse vastu kindlustamise seaduse alla. Haigekassalist abiandmist aga raudteelased ei korralda, vaid selle korraldust juhib riik, kellel on kokkulepped vastavate arstidega. Muidugi juhib ta abiandmist ka ambulatooriumite kaudu. Üldiselt aga maksavad raudteelased 25 grossi igale arstivisiidile juure.

Tööpuuduse probleemi on püütud lahendada sel teel, et on maksev seadus, millega kõik töötajad maksavad erisumma töötaoleku vastu kindlustamise kassasse. Selle kaasas maksavad sinna kassasse ka ettevõtjad. Vähhempalgalistel tuleb tasuda $\frac{2}{5}$ ja ettevõtja $\frac{3}{5}$. Rohkemapalgalistele on see vastupidi.

Põllutöölise seisukord on kaugelt kindlustatum kui meil Eestis. Endisel Vene alla kuulaval Poola osal, niimetatud Poola tsaaririigis, oli maksev juba tsaariajal õnnetusjuhusse vastu kindlustamise seadus. Samuti maksis hiljem Poola riigi alla juuretunud Saksa osal endiste Saksa valitsuste poolt maksma pandud põllutöölise invaliidsuse vastu kindlustamise seadus, õnnetuse vastu kindlustamise seadus ja haigekassa seadus. Neid vahepeal Poola riigi isolemisel ei ole muudetud. Ka Poola alla sattunud Galiitsia osas pandi maksma haigekassade ja õnnetuse

vastu kindlustamise seadused. Põllutöölisel on need soodustused ainult tänu sellele, et neid ühendab tugev organisatsioon, kuhu kuulub ligi 30.000 põllutöölise. Ei ole ime, kui Eesti reaktioonärid kavatsevad ka praegu olemasolevaid vähest põllutöölise kaitset kaotada, kuna vastav organisatsioon on äärmiselt nõrk.

Praegu püüab valitsus oma komissaride kaudu igatepidi segada vastavate töölisorganisatsioonide tööd, segades järjest nende tegevusse.

Varssavis, aprillis.

Puhasta ka ostetud riiet.

Rõõmsas maikuu meeleolus korraldatakse poodides müümata ja müügile määratud kaupad — on käimas elav kaupade väljamüük.

Kandmiseks kõlbmatu vana pesu jäetakse eemale ja uus, mis osalt veel jõulust saadik kingitustena järele on jäänud, võetakse tarvitusele. Isa kantud päevasärgist võiks Peetrile teha veel igapäevast särgikest. Ema kantud öösärgist saaks Ellile veel mõnda püksikest või muud. Virgalt parandatakse ja õmeldakse vanast pesust uut.

„Ema, tule lähme väljamüügile, seal ehk võiksime mõndagi odavalt osta.“

Ema võtab oma rahakoti ja läheb. Poes on väljamüügiks määratud kaup lahtiselt lettidele asetatud. Kõiksugustes ilusates värvides meelitavad pesukaubad endile ostjaid: „Tulge aga ligi ja ostke!“ Siin on edasi-tagasi käimine, kätega puudutamine, sorimine väljapanud kaupades. Kinnastega ja ilma puudutatakse ja uuritakse igat müüdavat eset. Terved ja haiged — kes osta tahavad, uurivad pesu. „Ema, vaata siia, seda ma tahaks endale.“ — Kodus passib Elli särgikest selga. Ta on selle üle väga rõõms ja tahaks meeldi särgikest selga jätta. Kuid seda ei lubatud. Alles laupäeval, kui on saunas käidud ja ihu hästi puhas, lubatakse Ellile uut ostetud püksisärgikest selga panna. Siiski järgmisel päeval sügeleb Ellil ihu vahest siin, vahest seal, ja punased kohad ilmuvad nähtavale. Hirmunult teatab sellest Elli emale ja koos minnakse arsti juurde. Arst vaatab last üle ja püüab leida plekkide tekkimise põhjusi. Vaatab vahest Elli punast täppidega ihu ja siis jälle Elli uut särgikest, ja küsib emalt: „On särk ostetud väljamüügil?“ Ema jaatab. „On laps särki kohe selga pannud peale ostmist?“ — Ema vastusest selgub, et laps on

uue pesu pesemata selga pannud. „Pesu ei olnud ju must,“ vastab ema.

„Kas teie ei ole siis selle üle mõelnud, et pesu valmistavad sagedasti vaeused pesuõmblejannad omas kodus. Viletsus sunnib neid ühes ruumis magama, elama, sööki valmistama ja töötama — ja ka töötama siis, kui nad haiged on, — sest terve tosinna niisuguste särkide eest makstakse talle viletsat töötasu. Siis peab ta ka töötama, kui ta haige on; mitte ime, kui niisuguses pesus igasugust mustust ja haigustekitajaid leidub! Ning sellele lisaks on väljamüük. See on ju kõik tolmunud kaup. Kui kaua see kaup juba peaks vedelenud olema riulitel, kes teda juba ei puudutanud, enne kui teda letile toodi, ja kes teda veel ei puuduta, seni kui ta letil väljamüügiks on? Seda viimast teie olete ise ka kindlasti teinud, ostes pesu!“

Teie peate, kui pesu ostate, sellega arvestama, et pesu oma heale väljanägemisele vaatamata, terviselisel puhas ei ole. Arstid teavad, et kui uut ostetud pesu pesemata selga pannakse, kergesti võib saada, näiteks, niisugust põletikku, nagu Ellil on. See ei ole mitte mõni tõsine haigus, kuid siiski kaunis ebameeldiv tundmus ja sellest on võimalik kõrvale hoida, kui uut ostetud pesu enne tarvitamist esialgu hästi läbipeetakse ja siis tulise triikrauaga triigitakse. Ühtlasi peab ka sellega arvestama, et selle uue, kuid siiski musta pesu kaudu, võivad tõsised haigused inimesele ülekantud saada. Kuid seekord on Elli võrdlemisi kergelt sellest pääsnud.“

Rahuldatult lahkub ema Elliga arsti juurest. Kuid ema on otsustanud: mitte kunagi enam uut pesu tarvitusele võtta kuni see on põhjalikult veega ja seebiga puhastatud.

(Gesundheit.)

„Töö ja Tervise“ lugejad!

Haigekassade tegelased, töölised ja teenijad, arstid ja õpetajad, töölisühingud, raamatukogud ja lugemislauad, omavalitsuse tegelased, töösturid ja kõik kodanikud, kellel huvi sotsiaal- ja töölisküsimuste ning rahva tervishoiu vastu, — tellivad „TÖÖ JA TERVISE“.

Haigekassades olgu korralik raamatupidamine.

Eestimaa Haigekassade Liidu juhatus oma koosolekul 24. aprillil s. a. tehtud otsuse täitmiseks on saatnud hariduse- ja sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonnale alljärgneva sisuga kirja:

Kuresaare Ühises Haigekassas aset leidnud raiskamise küsimuse kohta seisukohta võttes, tulid Eestimaa Haigekassade Liidu juhatuses läbirääkimisele varemalt teistes haigekassades ette tulnud kuritarvitused. Selle juures selgus, et kuritarvitused on igal pool peaaegu ühesugustel aladel olnud. Nii ei erine Võru-Petseri, Valga ja Kuresaare haigekassades asetleidnud kuritarvitused oma iseloomult. On peaaesjalikult kõrvaldatud postikaudu tulnud raha, jättes saadud summad raamatuisse kandmata. Nende summade kõrvaldamist soodustab asjaolu, et mõnes haigekassas sissetulnud maksulehti raamatutest läbi ei kanta. Sarnase võrdlemisi keerulise aparadi juures, nagu seda on haigekassa oma asjaajamise ja operatsioonide poolest, on väärtarvitused võimalikud, kui raamatud ja asjaajamine pole nii korraldatud, et need võimatuks teeks igauguse tõelise olukorra varjamise. Tuleb asjaajamine ja arvepidamine nii korraldada, et see annaks alati õige pildi kassa tegevusest ja arvete seisust. *Peale selle näib, et mõnes haigekassas revisjonikomisjon oma ülesande kõrgusel ei seisa, ega suuda süveneda asjasse.*

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes, leiab

Eestimaa Haigekassade Liidu juhatus tarviliku olevat kuritarvituste ärahoidmiseks järgmisi ettepanekuid teha:

1) Tuleb haigekassas tingimata pidada tööasutuste reskontro, kuhu kantakse eranditult kõik sissetulnud maksulehed ja tasutud maksud, kuna maksmata summad alati saldona välja viia tulevad. Kui revisjonikomisjon seda raamatut vähegi silmas peab, siis on sellel alal kuritarvitus võimata.

2) Tuleb sisseseada väärtasadetiste ja rahatransfertide väljastamine postilt haigekassadele postimäärustikus § 623 ja § 624 all ettenähtud postiraamatu järele. Selleks tuleks postimäärustikku vastavalt täiendada. Praegu postiasutised ei tunnusta haigekassasid omavalitsusasutisteks ja nendele rahasaadetisi raharaamatu järele ei väljasta.

Posti-raharaamatut tuleb revisjonikomisjonil võrrelda kassaraamatuga.

3) Tuleks Eestimaa Haigekassade Liidule anda Haigekassade Revisjoni-Liidu ülesanded sarnasel kujul nagu see on Eesti Ühistegelisel Liidul oma liikmete kohta. Sellel juhul tuleks Haigekassade Liidu liikmeks olek teha sunduliseks kõikidele haigekassadele.

Eelnimetatud soovivaalduste elluviimise järele kaob rida neid võimalusi, mis kuritarvitusi on soodustanud.

Juhatuse esimees: (allkiri).

Sekretär: (allkiri).

E. Haigekassade Liidu teateid.

Eestimaa Haigekassade Liidu juhatus koosolek

oli pühapäeval, 24. aprillil 1932. a., kell 10 homm. liidu büroos: Tallinn, Lai t. 38, k. 4. Koos: E. Rosenberg, A. Linnomägi, K. Lukk ja F. Kauks.

I. Juhatuse ametite jaotamine.

Juhatuse liikmed jaotasid omavahel ametid järgmiselt: esimeheks valiti A. Linnomägi, abiesimeheks E. Rosenberg. Ametita juhatus liikmeteks jäid K. Lukk ja F. Kauks.

II. Kongressil vastuvõetud otsuste teostamine.

1) Haigekassade X kongressi poolt vastuvõetud otsused otsustati laiali saata teadmiseks ja arutusele võtmiseks neile asutustele, kelle kompetentsi otsused kuuluvad.

Kongressi otsusi otsustati avaldamiseks saata ka kõigile Eestis ilmuvatele suurematele ajalehtedele.

2) E. Haigekassade Liidu põhikirja redigeerimine kongressi otsustele vastavalt otsustati panna juhatus liikme K. Lukki peale.

3) Ära kirjade saatmist haigekassadele liidu juhatus koosolekute protokollidest otsustati jatkata.

4) Liidu sekretäri palka otsustati kõrgendada vastavalt kongressi otsusele 30 kr. võrra kuus, arvates 1. aprillist 1932. a.

III. Kuresaare Üldhaigekassas ilmsiks tulnud rahasummade kõrvaldamise asjas seisukohu võtmine.

E. Haigekassade Liidu juhatus, arutades Kuresaare Ühishaigekassas ilmsiks tulnud rahasummade kõrvaldamist, milline on toimepandud sama haigekassa asjaajaja A. Asuja poolt, ning selgitades haigekassade asjaajamise puudusi ja otsides teesid nende kuritarvituste ja vääranähtuste ärahoidmiseks haigekassades, leidis tarviliku olevat esineda ministeeriumis ettepanekuga:

1) et haigekassadele ettekirjutataks „Tööasutuste Reskontro“ pidamist;

2) et praegu maksev postimäärustik saaks täiendatud, mille järele igal haigekassal peab olema raharaamat, ilma milleta postikaudu haigekassa nimele tulevaid rahasaadetisi välja ei anta, ja

3) et kõikide Eesti haigekassade revideerimine E. H. Liidu revidentide poolt oleks sundulik.

IV. Liidu asjaajamise ja rahasummade vastuvõtmine uue juhatus poolt.

Liidu asjaajamine ja rahasummad võeti uue juhatus poolt vastu, kusjuures kassa saldo 24. aprilliks oli kr. 251,79 ja panga saldo kr. 355,93.

V. Mitmesugused küsimused.

1) Töökaitse III jsk. abitööinspektori O. Vahtra „Tööliste haiguse vastu kinnitamise seaduse“ käsikirja otsustati omandada selle mõttega, et seadust trükkida raamatuna ja haigekassadele kindlaks määratud hinna eest müüa. Käsikirja honorar 150 kr. otsustati tasuda.

Autorilt otsustati paluda vastavaid kalkuletsioone raamatute trükkimise kohta Narvas ühes paberiproovidega ja andmetega raamatu formaadi üle, et võimalik oleks raamatu hinda kindlaks teha.

2) Dr. med. P. Hansen'i referaat otsustati, vastavalt kongressil avaldatud soovile, trükkida väikse broshüürina 2000 eksemplaris, kusjuures otsustati teha äratrükk „Töö ja Tervisest“, kuna seeläbi tuleb broshüüri trükkimine odavam.

Vastavate piltide broshüüri paigutamise küsimus, jäeti esialgu lahtiseks, samuti jäi

kindlaks tegemata broshüüri väljamüügi hind, mis selgub siis, kui on saadud vastavad kalkuletsioonid ja trükkimise kulu on kindlaks tehtud.

3) A.-s. „Kütte-Jõud“ põlevkivikaevanduse haigekassale, milline oma esindajate kaudu X kongressist osa on võtnud, otsustati saata kiri liidu liikmeks astumise ettepanekuga.

4) 1932. a. liidu liikmemaksu maksmise tähtaegadeks määrati: I-se poolaasta tasumiseks — 1. juuni, II-se poolaasta tasumiseks — 1. september 1932. a.

Haigekassadele saata kirjalikud teated nende liidu liikmemaksu suuruse kohta käesoleval aastal.

5) Kassa väljamineku dokumendid nr. nr. 23—103 (incl.) kinnitati kr. 1.425,57 suuruses summas.

6) Järgmine juhatuse koosolek otsustati kokku kutsuda tarviduse järele.

Koosolek lõppes kell 2.40 p.

Tartu Üldhaigekassa suvekolonii

avati käesoleva aasta hooajaks 30. mail. Kolonii tegevus kestab ettenähtavalt septembrikuu keskpaigani.

Koloniiisse võetakse vastu kosumist tarvitajaid, verevaeseid ja kergel kujul kopsuhaiusi põdejaid haigekassade liikmeid ja liigete perekonnaliikmeid. Kui ruumi jätkub, võetakse vastu ka eraisikuid. Lahtist tiisikust põdejaid vastu ei võeta.

Kosumist tarvitajate koloniiisse saatmist tuleb eelistada maale saatmisest ja koduse puhkuse andmisest. Maale saadetute üle on raske kontrolli teostada, kui mitte päris võimata. Koloniiis viibijate üle on alaline järelevalve kindlustatud.

Kolonii asukoht on kosumist tarvitajatele soodne; eemal suurtest läbikäiguteedest, 6—7 kilomeetri peale ulatava männimetsa serval. Suplemise ja õngitsemise võimalust pakub Elva jõgi, kuhu pool kilomeetrit metsateed.

Kolonii juhatajaks on vilunud arst, mis kindlustab koloniiis viibijaile alalise arstlike kontrolli ja täielise arstiabi. Koloniiis peetakse tarvilik tagavara arstirohte.

Kõige suuremat rõhku pannakse korraliku toitmise peale.

Koloniiis on 70 voodit, millist arvu tarbekorral võib suurendada.

Ruumid on avarad. Koloniiis on väike raamatukogu ja lugemislaua, kuhu tellitud loetavamad ajalehed. Posti saab igapäev. Koloniiis on telefon — Elva nr. 71.

Tartu Üldhaigekassa on alati sellega arvestanud, et Uderna suvekolonii kõikide haigekassade nõudeid sellel alal rahuldaks. Selle

pärast võetakse koloniiisse vastu kõikide haigekassade liikmeid ja nende perekonnaliikmeid, kui vastav haigekassa ehk tööandja nõus on tasuma koloniiis viibimise kulusid. Haigekassade liikmeid võetakse vastu ka nende eneste arvel. Koloniiis viibimise kulud arvatakse välja hooaja lõpul, jagades tõelisi kulusid koloniiis möödasaadetud päevade arvule. Iga haigekassa maksab oma liikmete koloniiis möödasaadetud päevade peale langeva osa kolonii üldkuludest. 1931. a. tuli kulusid iga haigusepäeva peale ainult kr. 1,69. Ettenähtavalt tuleb käesoleva aasta hooajal haigusepäev veelgi odavam. Mida rohkem koloniiis viibijaid, seda odavam tuleb üksik koloniiis möödasaadetud päev.

Tartu Üldhaigekassa juhatus loodab, et kõik haigekassad Uderna suvekoloniiis ravimise võimalust kasutavad ja oma kosumist tarvitajaid kassaliikmeid ja perekonnaliikmeid sinna saadavad endiste aastate eeskujul.

Koloniiisse sõita tuleb Elva raudteejaama kaudu, kust koloniiisse umbes neli kilomeetrit. Elvas on voorimehi alati saadaval. Igal esmaspäeval kell 7 hommikul saadetakse koloniiist sõiduk Elvasse Tallinnast tulevale rongile vastu, kui haigete tulekut ette on teatatud.

Koloniiisse minejail tuleb kaasa võtta arstiline tunnistus. Peale selle ihu- ja voodipesu, käterätt, mõned taskurätid, silmapesuseep, hambahari ja -pulber ning muud asjad igapäevise isiklike nõuete kohaselt.

Kolonii postiaadress: Elva, Uderna asundus, Tartu Üldhaigekassa Uderna suvekolonii.

Haigekassade tegelased! Levitage „TÖÖ JA TERVIST“, — sellega aitate kaasa sotsiaalkindlustuse arengule Eestis.

Haigekassade tegevusest.

**Viljandi ühishaigekassa 20. III s. a. peetud
peakoosoleku otsuste tühistamine ja
põhjused selleks.**

„Töö ja Tervise“ aprillikuu nr. ilmus kirjeldus Viljandi ühishaigekassa „Abi“ peakoosoleku kohta 20. märtsil 1932. a., selles näitasin, et koosolek kõigiti hästi korda läks volinikkude kainete kaalutluste ja üksmeele tõttu. Öeldakse: „Jumal juhü ja inimene tahab“. Ei saanud 20. märtsil s. a. peakoosoleku poolt vastuvõetud otsused ega kassa juhtivate organite valimised kuigi kauaks püsima jääda, kui vaid ainult paariks nädalaks, s. o. millal need peakoosoleku otsused IV jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti poolt täies ulatuses 16. apr. 1932. a. tühistati. Missugustest asjaoludest Viljandi ühishaigekassa peakoosoleku otsuste tühistamine järgnes, sellest tahangi käesolevas kirjutises pilti anda, liiati, kuna on põhjust kahelda, kas IV jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusamet küllalt seadusliselt öieti toimis, kuna seaduses ja kassa põhikirjas allpool järgneva asja kohta valitseb tühik ja missuguse tühiku täitmist oleks tulnud otsida analoogilistest juhustest. Kuna minul käesolevas asjas on kirjelduse rajamiseks kindlad allikad kasutada, siis toongi asjakäigu täielikult esile, et jälgiail oleks võimalik esiletöodu põhjal omi arvamisi avaldada ja nende põhjal otsustada, kuivõrd otstarbekohaselt on siin toimitud. Nimelt:

3. veebruaril 1932. a. otsustas Viljandi ühishaigekassa „Abi“ juhatus (prt. nr. 8 p. VII) korraldada kassa volinikkude valimisi kõikides kassale alluvates käitistes 20., 21. ja 22. veebruaril 1932. a., milleks kõikidele alluvatele käitistele ka tarvilik valimismaterjal välja saadeti. Viimaseks valimisprotokollide tagasisaatmise tähtpäevaks juhatusele määrati 27. veebr. 1932. a. ja missuguseks ajaks ka kõik protokollid tagasi saadeti, nende hulgas ka Meleski klaasivabriku tööliste poolt valimiste käik protokollina, ning mille järele olid Meleski klaasivabriku volinikeks valitud 1932. aasta peale 7 kassaliiget, — vastavalt Viljandi ühishaigekassa „Abi“ valimiskorrale ja kättesaadetud materjalile.

Juhatus poolt kontrolliti kõik sissetulnud volinikkude valimisprotokollid läbi, millest selgus, et valimisi oli kõikjal toimitud kassa põhikirja § § 56—58 järele, milledes käsitatakse volinikkude valimist, nende arvu, ülesandeid ja valimisekorda. Täpsalt ja vastavalt oli valitud ka volinikke põhikirja nõuetele Meleski klaasivabrikus, nii, nagu seda näitas valimisprotokoll ja kindlaks tehti ka IV jsk. tööinspektori poolt valimisprotokollile järele otsustades. Peale volinikkude valimisi nende valimiste kohta kassa juhatusel ühtegi kaebust ega protesti valimiste kohta ei esitatud kirjalikult ega ka suusõnaliselt. Sellepärast Viljandi ühishaigekassa „Abi“ juhatus, peale valimisprotokollide läbivaatamist, otsustas koostada 2. märtsil 1932. a. peakoosoleku päevakorra ning ühtlasi kokku kutsuda kassa korraline aasta-peakoosolek 20. märtsil 1932. a., milleks ka vastavad kutsed ja päeva-

kord 5. märtsil s. a. välja saadeti kõikidele valitud volinikele ja alluvatele käitistele nähtavasse kohta tööliste ülespanemiseks, ning missuguste teadaannete põhjal peakoosolek 20. märtsil 1932. a. kokku tuli ja ära peeti. Sellejuures peame veel kord märkima, et ka kuni peakoosoleku päevani, s. o. 20. märtsini 1932. a. mingisuguseid kaebusi volinikkude valimiste kohta kellegi poolt juhatusele ei esitatud, et oleks põhjust olnud peakoosolekut edasi lükata ja sellega seotud kulused haigekassale ära hoida.

Saadest aga peakoosolek peetud, teatas IV jsk. tööinspektor, et on esitatud Meleski klaasivabriku töötava 5 töölise poolt temale kaebus Meleski klaasivabriku kassa volinikkude valimise kohta 20. veebr. s. a., kuna need ei olla toimunud vastavalt põhikirja nõuetele. Nimetatud kaebuse põhjal juurdles ka IV jsk. tööinspektori abi hr. A. Veinmann Meleski kohapeal seal toimitud volinikkude valimise toimingut, ning missuguse juurdlusega selgus, et Meleski klaasivabrikus tõesti ei olnud valitud vastavalt põhikirja § § 56—58 nõuete salajaselt, sedelitega nii, nagu seda protokollis näidatud, vaid avalikult, kuidagi omavahelisel kokkuleppel ilma sedelitetä.

See IV jsk. tööinspektori juurdlusest saadud materjal ühes Viljandi ühishaigekassa „Abi“ 20. märtsil 1932. a. ärapeetud peakoosoleku protokolliga anti IV jsk. tööinspektori poolt tema ringkonna kinnitusameti otsustada, kes leidis, et volinikke oli 20. veebr. 1932. a. Meleski klaasivabrikus valitud mitte vastavalt Viljandi ühishaigekassa põhikirja § § 56—58 nõuetele, mispärast otsustas tühistada selle peakoosoleku otsused terves ulatuses. Selle juures pean ära märkima, et peakoosoleku otsused olid tehtud 20. märtsil 1932. a. kõik absoluutse häälteenamusega, nii et kui olekski Meleskist päritolevad 7 voliniku mõnes asjas contra hääletanud, see siiski asja teiseks ei oleks muutnud, vaid kõik otsustatud asjad oleks sarnaselt läbi läinud, nagu nad 20. märtsil 1932. a. peakoosolekul läbi läksidki.

Kinnitusameti koosolekust 16. apr. 1932. a. võttis Viljandi ühishaigekassa esindajana osa kassa asjaajaja Paul Paal, kes ette tõi Tööst. Töösead. § 352 põhjal koostatud ksasa põhikirja § 72, mille järele on peakoosoleku otsuste peale Kinnitusametile kaebuste esitamiseks ühenädaline tähtaeg, ja analoogiliselt võttes pehas siis ka volinikkude valimiste peale põhikirja nõuete rikkumisel kaebuste esitamiseks olema sama ehk kõige enam kahe-nädaline tähtaeg, kuna Viljandi ühishaigekassa põhikiri, seadus ega ühegi teise Eestis tegutseva haigekassa põhikiri meie teada kaebuse esitamise tähtaega volinikkude valimise kohta ette ei näe.

Ka pööras Viljandi ühishaigekassa juhatus aprilli kuu lõpul Kinnitusnõukogu poole seletuse saamiseks käesolevas asjas, et kui pika aja jooksul võidakse haigekassa volinikkude valimiste peale kaebusi esitada, kui va-

limisi ei ole toimitud vastavalt põhikirjas ettenähtud valimiskorrale ja kas käesoleval korral on IV jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitussamet toiminud kõigiti seaduslikult õieti, — tühistades Viljandi ühishaigekassa „Abi“ volinikkude peakoosoleku otsused 20. märtsist 1932. a. täies ulatuses? — mille peale seletus peaks varsti järgnema.

P. P.

Rakvere ühishaigekassa öiendus.

V. a. „Töö ja Tervis“ toimetaja.

K. a. maikuu nr. 5 „Töö ja Tervis“ avaldatud Eestimaa Haigekassade Liidu X kongressi protokollist selgub, et sinna on sattunud mõnesugused ebatäpsused.

Sotsiaalkindlustusest välismail.

Viini Uuelinna ringkonna haigekassa 1931. aastal.

Viini Uuelinna ringkonna haigekassa pidas 19. märtsil 1932. a. oma üldkoosolekut.

Keskmine kassaliikmete arv 1930. a. oli 26.812, 1931. a. — 22.915. Kuna 1930. a. oli liikmete arv 10. palgaastme järgi 49,7% liikmete üldarvust, langes see vahekorral 1931. a. 43,1% peale. Haigekassa sissetulekud seevastu olid 16% väiksemad võrreldes 1930. aastaga; kinnitussmaksudest on sissetulnud 504.7714,38 shillingit. Väljaminekud näitasid 23,5% võrra vähenemist. Kassa üldsissetulek oli 2.960.809,22 shillingit, üldväljaminek 2.833.366,34 sh., nii et võimalik oli saavutada tagavarafondile lisaks 127.422,88 shillingi suuruse summa. Ülejääk on saavutatud osalt 105.539,26 sh. heast arvepidamisest, missugune summa on haigekassale osaks saanud liidu summade jagamisel, kuna tõelised 1931. a. hoiusummade % olid 32.521,78 sh. Toetusummade hoiult on saavutatud tulusid 10.618,16 shillingit. Aruande-aasta jooksul on haigekassa alla arvatud 200 uut ettevõtet.

Haiguskindlustus Schweitsis.

Schweitsis ei ole veel korda läinud igas maakonnas sunduslikku sotsiaalkindlustust läbi viia. Hiljuti on sundkindlustus sisse seatud Zürichi ja Tessini maakondades, kuna aga Baselis on kindlustus juba aastakümneid olemas ja seal umbes 90% elanikest on kindlustatud. Abiandmiseks maakondades, kus sund-sotsiaalkindlustus ei ole veel ellu viidud, haaravad oma alla rohkem kui 50% elanikest.

Schweitsi haigekassadel on käimas elavad läbirääkimised arstidega majandusliku kokkuvõtte suhtes. Haigekassadelt on esitatud roh-

Mina oma aruandes Rakvere Ühishaigekassa 1931. a. tegevuse kohta tähendasin muuseas, et aasta lõppes 4000 kroonise ülejäägiga. Protokollis on aga eksikombel märgitud 400 kr., mis õige ei ole.

Edasi on protokollis märgitud, nagu antaks Rakvere Ühishaigekassas perekonnaliikmetele arstiabi õige piiratud määral, mis samuti tõele ei vasta. Mina tähendasin, et ambulatoorse ravi poolest on perekonnaliikmed küllaldaselt varustatud, ainult haigemajalist ravi võimaldati 1931. a. liig piiratud määral.

23. V. 32. a.

Kõige austusga: V. Luksepp.

tude väljakirjutamise raamat, mille abil oleks spetsialistide tasu osalt kuni 15% madalam. Olgugi, et arstline organisatsioon seda raamatut ei poolda, kasutab seda suurem osa arste. Schweitsi haigekassadel on kasutada panga % ühe aasta väljamineku suuruses; nii et neil võimalik oli tiisikusehaigete ravimise tähtaega 550 päeva peale pikendada.

Võitlused sotsiaalkindlustuse pärast Poolas.

Sotsiaalkindlustuse harude liitmise ettekäändel tahab Poola valitsus põhjalikku sotsiaalkindlustuse ümberkorraldamist läbi viia. Tööpuuduse vastu kindlustamist on juba halvendatud. Enamus hooajatöölised on tööpuuduse vastu kindlustamisest välja jäetud ja toetuse andmine tööpuuduse korral kärbitud.

Valitsuse kavatsuste vastu korraldasid vabad töölised 24-tunnilise üldstreigi. Oma solidariteedi avaldamiseks jätsid ka raudteelased 5. minutiks töö seisma. Üldstreigi tagajärjel on sotsiaalse seadusandluse ümberkorraldamine edasi lükatud sügiseni.

Surma lõikus.

2. mail 1932. a. suri a.-s. Viljandi Linavabriku tööline Johanna Orav, 37 a. vana, vallaline, Viljandi linna haigemajas peaaju-kelme põletikku.

Kirjandust.

„Kodu ja Maa“, suvealbum 1932. a., 32 lhk., hind 30 snt. Ajakiri hakkab ilmuma „Karskuse Sõbra“ kirjastuse väljaandel septembrikuust k. a. alates. Tellimise hind aasta lõpuni 60 snt. ühes suvealbumiga 80 snt.

Tartu ülikooli lastekliinik 1922—1932. Lhk. 71. Tartu, 1932.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastoimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja: L. Johanson.

Väljaandja: Eestimaa Haigekassade Liit.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.